

pal voor Bjorns bus. We kunnen geen kant op. Een man stap uit. Loopt driftig naar onze bus. Bonkt met een vuist op het raam. Bjorn drukt op een knop. Het zijraam zakt. De man pakt Bjorn bij de kladden en schreeuwt: "Van mijn land af! Nu! Wegwezen!" Hij trekt aan Bjorns kleding en herhaalt met luide stem: "Ik waarschuw jullie. Van mijn land af. Nu. Wegwezen." We zijn verbijsterd. Wat is dit? Jesper is inmiddels uit de RAVON-bus gestapt. Luistert. Observeert. Spreidt zijn armen wijd open. De boer loopt op hoge poten op hem af en grijpt ook zijn T-shirt. Herhaalt met harde, overslaande stem: "Wegwezen! Nu! Meteen. Jullie staan op mijn land!" Jesper blijft kalm en vraagt vriendelijk of het land iets verderop ook van hem is. "Nee." Klinkt het bot. Maar of hij echt heeft gehoord wat Jesper vroeg is en blijft onduidelijk. Guido maakt een foto van het kenteken. Je weet het maar nooit.

Bij het iets verderop gelegen kilometerhok staat op een geschikte parkeerplek een wit bordje met rode letters: Verboden Toegang voor onbevoegden. Omdat de boze boer ons waarschijnlijk in de gaten houdt en wellicht van plan is om terug te komen, gaan we aan de overkant parkeren. Doen snel ons werk en vertrekken richting Oudeschans om de laatste klus te klaren. Tijdens het monitoren telt ieder detail van de vroege ochtend tot de late avond. Ik check mijn lijstje met aandachtspunten. Voldoende diesel. Navigatie instellen. Lunch. Opletten met zéér lange uitstekende schepnetstokken. Oversteken van drukke N-wegen. Veilig parkeren. Thee- en handdoeken. Droge kleding. Bezorgde, boze, bange, bedroefde of verbitterde boeren vullen deze lijst nu aan.

Hilde Ham

Haringscheetjes...?

De haring, wie kent deze langwerpige, zilverkleurige vis niet? In Nederland kennen we hem vooral als smakelijke snack, maar deze vis is veel meer dan dat. Haringen leven in grote scholen in de zee en estuaria (overgangszones zoet en zout water), van soms wel miljoenen dieren. De haring is een veelvoorkomende vis in de Noordzee en in Nederland een bekende vis omdat deze al eeuwenlang door mensen gegeten wordt. Maar wist je dat deze doodgewone vis iets bijzonders kan? Haringen laten namelijk zogeheten "haringscheetjes".

Haringen kunnen geluid maken door gas te laten ontsnappen uit hun zwemblaas. In eerste instantie werden deze scheetjes vooral waargenomen bij stress of wanneer een school haringen zich als groep voortbeweegt. Inmiddels is er meer onderzoek gedaan, en is gebleken dat haringen een verscheidenheid aan geluiden kunnen maken. Het doel van deze geluiden is nog niet helemaal duidelijk, maar er wordt gedacht dat ze een communicatiemiddel zijn om als school snel te reageren bij dreiging. Daarnaast blijkt dat ze de geluiden voornamelijk 's nachts maken. De scheetjes zouden een manier kunnen zijn om met elkaar in contact te blijven in de donkere nacht. Ook van de verwante sprot (*Sprattus sprattus*) is bekend dat deze scheetjes laat.

Haringen lijken niet alleen met elkaar te communiceren, maar reageren ook actief op hun omgeving. Er is een interessante theorie dat de luchtbelletjes die ze loslaten kunnen helpen om roofdieren af te schrikken, als een soort natuurlijk bellenscherm. Vissers zeggen deze scheetjes dan zelfs boven water waar te kunnen nemen.

De haringscheetjes tonen aan dat zelfs eenvoudige ogende vissen complexe en verrassende manieren van communicatie kunnen ontwikkelen!

Haring. (Foto: Jelger Herder)

Meer lezen?

Kaartvedt, S., Ugland, K. I., Heuschele, J., & Solberg, I. (2021). Coordinated gas release among the physostomous fish sprat (*Sprattus sprattus*). *Scientific Reports* 11, 13145 (2021). <https://doi.org/10.1038/s41598-021-92585-2>

Wahlberg, M. (2003). Sounds produced by herring (*Clupea harengus*) bubble release. *Aquatic Living Resources*, 16(3): 271-275. [https://doi.org/10.1016/s0990-7440\(03\)00017-2](https://doi.org/10.1016/s0990-7440(03)00017-2)

Nymfe van Boekel